

- ANALYSE

Danskerne ønsker mere konkurrence om kommunernes opgaver og frit valg mellem leverandører

Landets kommuner udbyder opgaver for ca. 255 mia. kr. om året, som kan løses af både offentlige og private leverandørerⁱ. Alligevel blev kun 27,5 pct. af de offentlige opgaver konkurrenceudsat i 2022, dvs. hvor både offentlige og private aktører får mulighed for at byde ind på opgaverne. Dansk Erhvervs analyse viser dog, at der på tværs af landsdele er et ønske om, at de kommunale opgaver konkurrenceudsættes oftere. Øget konkurrenceudsættelse kan være med til at understøtte det frie valg, som mange danskere finder vigtigt, og derfor er graden af konkurrenceudsættelse relevant i debatten om frit valg.

Danske kommuner udbyder årligt opgaver for ca. 255 mia. kr. (2021-niveau), der kan konkurrenceudsættesⁱⁱ. Ikke desto mindre blev kun 27,5 pct. af disse opgaver konkurrenceudsat i 2022ⁱⁱⁱ. En tidligere analyse fra Dansk Erhverv^{iv} viser ellers, at 37 pct. af danskerne ønsker mere konkurrenceudsættelse i deres kommune. Dansk Erhverv har undersøgt, om der er forskel i danskernes ønsker til konkurrenceudsættelse og til det frie valg på tværs af landsdele.

Analysen viser, at danskerne har et ønske om, at flere kommunale opgaver konkurrenceudsættes. Der er dog en vis variation på tværs af landsdele. Analysen viser også, at mere end to ud af tre danskere mener, at det er vigtigt, at borgere selv kan vælge mellem leverandører inden for ældreområdet, der dækker praktisk hjælp, personlig pleje og plejehjem.

Indikator for konkurrenceudsættelse (IKU)

Konkurrenceudsættelse i kommunerne måles ved *indikator for konkurrenceudsættelse (IKU)*.^v Indikatoren udtrykker kommunernes brug af private leverandører af opgaver i forhold til kommunernes samlede opgaver, der kan varetages af private leverandører. Indikatoren omfatter også de opgaver, som har været i udbud, og som er vundet af kommunale leverandører.^{vi} IKU'en vedrører som udgangspunkt kun konkurrenceudsættelse af tjenesteydelser og dermed ikke større bygge- og anlægsarbejder eller varekøb, medmindre varekøbet er tilknyttet tjenesteydelsen.^{vii}

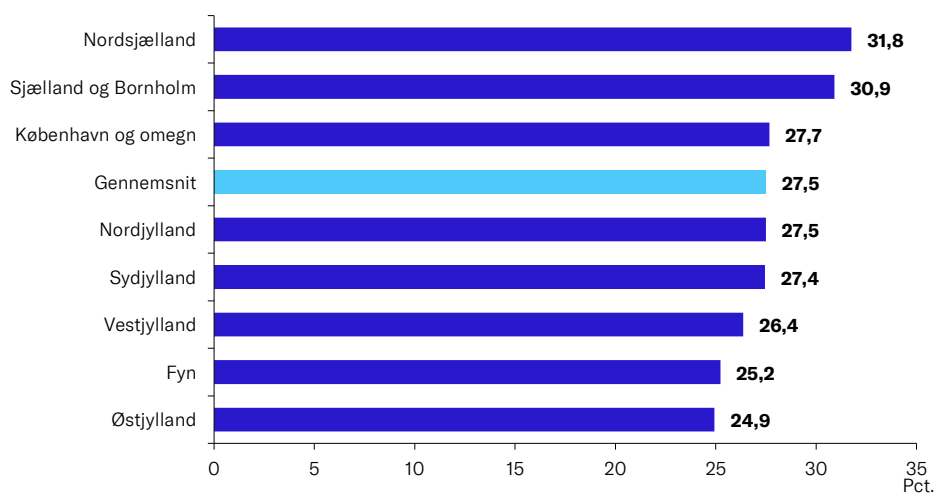
Graden af konkurrenceudsættelse varierer mellem landsdele

I 2022 udgjorde konkurrenceudsættelsesgraden (IKU) 27,5 pct., men den dækker over markante forskelle på tværs af landsdele, se figur 1. Nordsjælland har med 31,8 pct. i 2022 den højeste andel af konkurrenceudsatte opgaver. Med 30,9 pct. er Sjælland og Bornholm ikke langt efter, men ingen andre landsdele ligger markant over landsgennemsnittet. Østjylland udmærker sig i den lave ende med en konkurrenceudsættelse på blot 24,9 pct.

Variationen er endnu større, hvis man betragter tallene på kommunalt niveau (fremgår ikke af figuren). Det gælder fx Tårnby kommune, hvor kun 22,1 pct. af kommunens opgaver blev konkurrenceudsat i 2022. Det er den laveste konkurrenceudsættelse i en ikke-ø-kommune. Til sammenligning blev 54,7 pct. af opgaverne i Gribskov kommune konkurrenceudsat i 2022. Over 70 pct. af kommunerne konkurrenceudsatte mindre end 30 pct. af de opgaver, der kunne konkurrenceudsættes i 2022, hvilket svarer til 72 kommuner.

Overordnet set er der ingen statistisk sammenhæng mellem kommuners befolkningsstørrelse og graden af konkurrenceudsættelse. Dog er det bemærkelsesværdigt, at landets to største kommuner begge har en relativt lav konkurrenceudsættelse. København rangerer som nummer 78 ud af landets 98 kommuner, mens Aarhus placerer sig som nummer 86. Derimod er Aalborg og Odense hhv. nummer 30 og 35 på listen over kommuner med den højeste grad af konkurrenceudsættelse i 2022.

Figur 1: **Indikator for konkurrenceudsættelse i 2022 (pct.)**

Kilde: Indenrigs- og Boligministeriet, www.noegletal.dk, 23-06-2022.

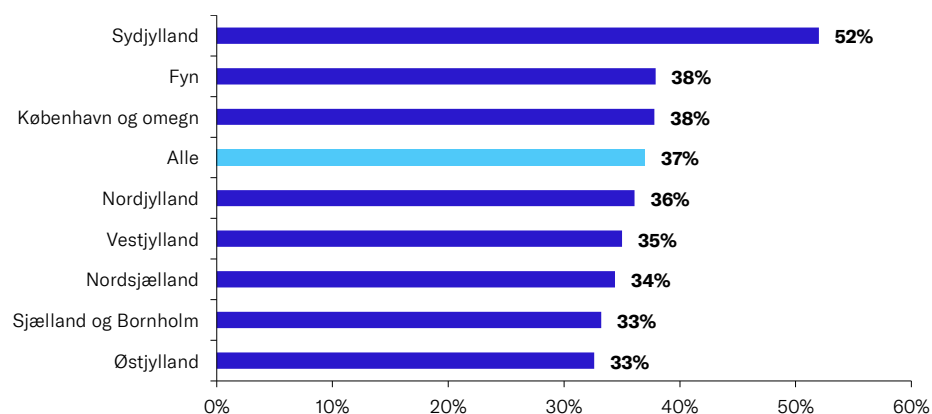
Note: Gennemsnit på tværs af kommunerne i hver landsdel.

Et flertal af borgerne i Syddjylland vil markedsprøve flere kommunale opgaver

Dansk Erhverv har spurgt danskerne, hvorvidt de mener at deres kommune bør markedsprøve flere eller færre opgaver end tilfældet er i dag. Respondenterne i undersøgelsen har fået af vide, hvor mange af præcis deres kommunes opgaver, der bliver konkurrenceudsat i dag (2021-niveau). I alt 37 pct. af danskerne mener, at der bør markedsprøves flere opgaver i deres kommune, end tilfældet er i dag. 8 pct. mener, at der bør markedsprøves færre opgaver, mens 26 pct. mener, at det skal forblive uændret. Knap tre ud af ti (29 pct.) svarer "ved ikke" på spørgsmålet (ikke vist i figur). En af årsagerne til, at næsten hver tredje svarer 'ved ikke', kan være, at der er tale om et komplekst spørgsmål, og mange ikke er klar over, hvad markedsprøvning eller konkurrenceudsættelse af kommunens opgaver betyder.

På tværs af de fleste landsdele er der en relativ lille forskel i andelen af danskere, der mener, at deres kommune bør markedsprøve flere opgaver, end det er tilfældet i dag, se figur 2. Syddjylland skiller sig dog ud fra resten af landet. I Syddjylland mener over halvdelen (52 pct.) af danskerne, at deres kommune bør markedsprøve flere opgaver, end de gør i dag. Det er hele 15 procentpoint over landsgennemsnittet. 8 pct. af danskerne i Syddjylland mener, at der bør markedsprøves færre opgaver end i dag, mens hver femte (21 pct.) mener, at andelen af opgaver, der markedsprøves i dag, er passende. Hver femte (19 pct.) svarer ved ikke på spørgsmålet. Dette store ønske om øget konkurrenceudsættelse er særligt bemærkelsesværdigt, da Syddjylland i forvejen læner sig tæt op ad landsgennemsnittet for konkurrenceudsættelse, se figur 1.

Figur 2: **Andel danskere der mener, at deres kommune bør markedsprøve flere opgaver end tilfældet er i dag fordelt efter landsdel**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, oktober 2022.

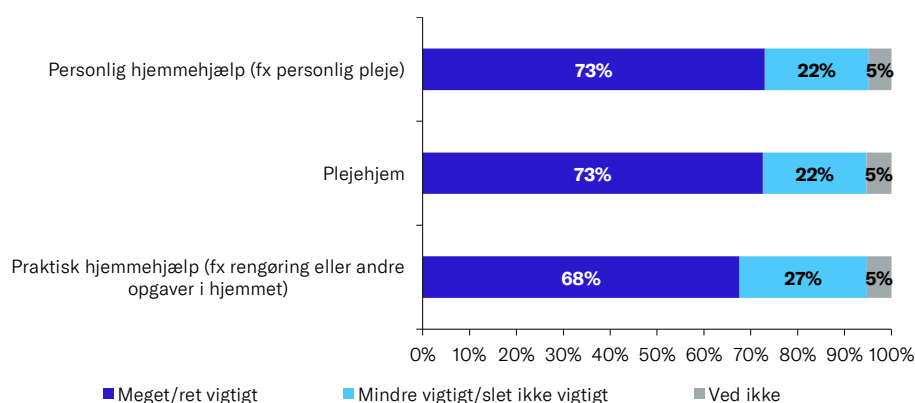
Note: n (Gennemsnit) = 1.019, n (København og omegn) = 261, n (Nordsjælland) = 59, n (Sjælland og Bornholm) = 149, n (Fyn) = 111, n (Syddjylland) = 92, n (Vestjylland) = 81, n (Østjylland) = 171, n (Nordjylland) = 96.

En af årsagerne til, at danskerne i vid udstrækning ønsker mere konkurrenceudsættelse i deres kommuner, kan være, at langt de fleste bekymrer sig mere om kvaliteten og indholdet af opgaven, end om den leveres af en offentlig eller privat leverandør. På landsplan er det gennemsnitligt 74 pct. af danskerne, som er helt eller overvejende enige i, at kvaliteten af velfærd er af større betydning, end om den leveres af en offentlig eller privat leverandør (ikke vist i figur). I denne afvejning udmærker Sydjylland sig også, da andelen her er 82 pct. Danskernes positive tilkendegivelser for øget markedsprøvning giver anledning til at se på danskernes ønsker ift. frit valg. Frit valg betyder, at danskerne frit kan vælge mellem offentlige og ikke-offentlige tilbud fx ift. ældrepleje. Sammenhængen er, at øget konkurrence kan skabe en stigning i antallet af danskere, der benytter frit valg, da forskellige leverandører kan tilbyde forskellige løsninger.

Danskerne ønsker frit valg til at vælge leverandører på ældreområdet

Dansk Erhverv har spurgt danskerne, hvor vigtigt de synes, at det er med frit valg på ældreområdet. Vi har konkret spurgt til frit valg inden for praktisk hjemmehjælp (såsom rengøring), personlig hjemmehjælp (såsom personlig pleje) og plejehjem. På disse tre områder angiver flere end to ud af tre danskere på landsplan, at det enten er ret eller meget vigtigt, at borgere selv kan vælge mellem offentlige og ikke-offentlige (private eller selvejende) tilbud, se figur 3.

Figur 3: **Hvor vigtigt er det, at borgere selv har mulighed for at vælge mellem et offentligt eller ikke-offentligt velfærdstilbud på følgende områder?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, marts 2023.

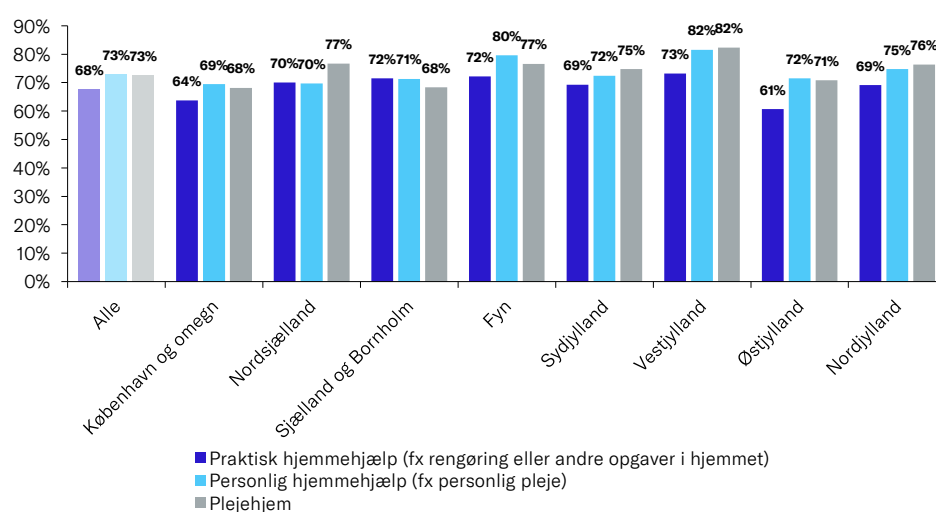
Note: n = 1.001.

Der ses dog en lille variation på tværs af landsdelene. Fx mener hele 82 pct. af danskerne i Vestjylland, at det er ret vigtigt eller meget vigtigt, at borgere har frit valg ift. plejehjem, mens den tilsvarende andel er 68 pct. i København og Omegn samt Sjælland og Bornholm, se Figur 4: figur 4^{viii}.

Samlet set understreger undersøgelsen dog, at ønsket om frit valg på ældreområdet er robust på tværs af alle landsdele, og variationen er relativt beskeden. Både med hensyn til praktisk hjemmehjælp, personlig hjemmehjælp og plejehjem er der et flertal i

alle landsdele, som finder det vigtigt for borgerne at have frit valg til at vælge mellem offentlige og ikke-offentlige velfærdstilbud.

Figur 4: **Andele, som svarer ret vigtigt eller meget vigtigt, at borgere selv har mulighed for at vælge mellem et offentligt eller ikke-offentligt velfærdstilbud på udvalgte områder**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, marts 2023.

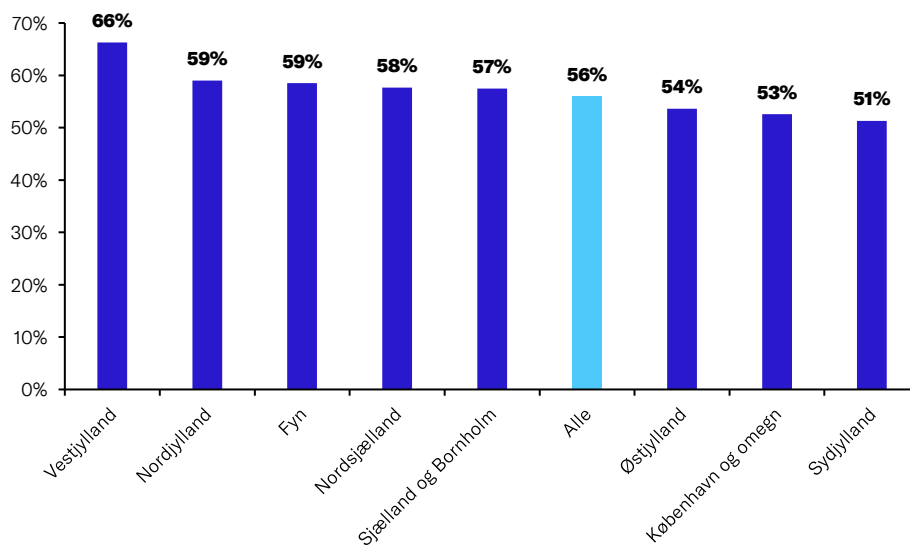
Note: n (Alle) = 1.001, n (København og omegn) = 250, n (Nordsjælland) = 52, n (Sjælland og Bornholm) = 158, n (Fyn) = 105, n (Syddjylland) = 101, n (Vestjylland) = 88, n (Østjylland) = 159, n (Nordjylland) = 87. Forskellene er ikke statistisk signifikante.

Et flertal af danskerne foretrækker private tilbud på ældreområdet

Danskeres ønske om øget konkurrenceudsættelse og præferencer for frit valg er altså til at tage og føle på. Dansk Erhverv har derfor også spurgt danskerne, om de ville foretrække offentlige eller private/selvejende tilbud inden for praktisk hjælp, personlig pleje og plejehjem, hvis prisen og kvaliteten var den samme.

Undersøgelsen viser, at 56 pct. af danskerne ville foretrække private/selvejende tilbud på mindst én af de nævnte velfærdsydelser inden for ældreområdet, se figur 5. Der er nogle mindre geografiske forskelle, men i alle landsdele har et flertal af danskerne tilkendegivet denne præference.

Figur 5: **Andel danskere som ville foretrække private / selvejende tilbud fremfor offentlige tilbud på mindst én velfærdssydelse indenfor ældreområdet^{ix}, hvis kvaliteten og prisen var den samme**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, marts 2022.

Note: n (Gennemsnit) = 1.001, n (København og omegn) = 250, n (Nordsjælland) = 52, n (Sjælland og Bornholm) = 158, n (Fyn) = 105, n (Syddjylland) = 101, n (Vestjylland) = 88, n (Østjylland) = 159, n (Nordjylland) = 87. Forskelle mellem landsdele er ikke statistisk signifikante.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 17. august 2023.

Om Dansk Erhvervs befolkningsundersøgelse

Norstat har i oktober 2022 og marts 2023 på vegne af Dansk Erhverv foretaget en befolkningsundersøgelse om danskernes holdning til kommunernes grad af konkurrenceudsættelse og frit valg i velfærden. Norstat har spurgt hhv. 1.019 og 1.001 danskere, som afspejler målgruppen på variablene køn, alder og region. Den maksimale stikprøveusikkerhed i undersøgelser med 1.019 eller 1.001 respondenter er +- 3,1 procentpoint. Usikkerheden er større i figurer med færre respondenter.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående offentligt-privat samarbejde kan ske til markedschef Morten Jung på mju@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6077 eller til politisk konsulent Mette Oxholm på meox@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6065.

Henvendelser angående analysen kan ske til økonom Christine Sinkjær-Rasmussen på chsi@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6156.

Noter

ⁱ Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2023): [Status for offentlig konkurrence 2022](#), s. 71.

ⁱⁱ Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen: "Status for offentlig konkurrence 2021", s. 76. Tallet er for 2020.

ⁱⁱⁱ Indikator for konkurrenceudsættelse, www.noegletal.dk, gennemsnit for landets kommuner 2021.

^{iv} Dansk Erhverv: "[Danskerne ønsker mere konkurrenceudsættelse i kommunerne](#)", februar 2023.

^v Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen: "Status for offentlig konkurrence 2021", s. 77.

^{vi} Indenrigs- og boligministeriet, Konkurrenceudsættelse, 17-12-2022, [Konkurrenceudsættelse \(im.dk\)](#)

^{vii} Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen: "Status for offentlig konkurrence 2021", s. 75.

^{viii} Grundet stikprøvestørrelsen i de enkelte landsdele er hverken forskellene i eller mellem landsdele statistisk signifikante.

^{ix} Ældreområdet dækker her over praktisk hjemmehjælp, personlig hjemmehjælp og plejehjem. Respondenter tælles med, såfremt de har prioriteret private / selvejende tilbud på mindst ét af disse underområder.